СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 302. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 29. грудня, 1926. VOL. XXXIV. No. 302. Jersey City, N. J., Wednesday, December 29. 1926. THREE CENTS.

АДМІРАЛ ЛАТИМЕР ЗАПЕРЕЧУЄ, НЕМОВБИ ВІН МІШАВСЯ В ПОЛІТИКУ НІКАРАҐВИ

ВАШИНҐТОН 27. грудня. — Адмірал американської фльоти Латимер, який висадив більший відділ американських маринарів на територію середно-американської републики Нікараґви, предложив урядови звіт, що він не попирає ні одної сторони в нутрішній боротьбі в сій републиці, що він держиться зовсім невтрально та не пускає до невтральної полоси війск жадної сторони.

Латимер доніс про велику боротьбу межи ліберальною а консервативною партією. В боротьбі побідити мали ліберали, а консервативні війска мали віднести тяжкі страти.

Сенатор Бора виступив зі заявою, що сенатори повинні прослідити як слід положення в Середній Америці. Він дав уже до зрозуміння, що на його думку американський уряд дався там ужити „могучим інтересам".

КЛОПОТИ УРЯДУ З БУДОВОЮ НОВИХ КОРАБЛІВ.

ВАШИНҐТОН, 27. грудня. — У конґресі заповідається цікава боротьба за питанне будови нових кружляків для американської воєнної фльоти. Уряд, який спершу виступив зі сею думкою, відтак станув на становищи, що конґрес має дати урядови право такі кораблі збудувати, але не зобовязувати уряд до будови. Тимчасом противники уряду домагаються, щоби уряд не лишень мав право такі кораблі будувати, але справді будованнє сейчас почав.

Уряд не хоче постановляти тепер будови, щоби не робити перешкод Лізі Народів в її заходах коло морського розоруження.

ЧИСЛО ЖЕРТВ СВЯТКОВАННЯ РОСТЕ.

НЮ ЙОРК, 27. грудня. — У міських шпиталях сього міста погибло досі від святочних пиятик 23 людий. В сих шпиталях є ще далі 89 людий, так тяжко затроєних алькоголем, що їх виліченнє є дуже сумнівне.

Федеральний уряд збирається розсліджувати причини сього великого числа святочних затроєнь.

ВЕЛИКІ ПОВЕНИ НА ЗАХОДІ Й ПОЛУДНИ.

МЕМФИС, Тенесі, 27. грудня. — Великі рівнини, що розтягаються по стейтах Кентакі, Тенесі, Аркенсо, Місісіпі й Алабамі, залляли виливи рік Комберленда, Огайо, Тенесі й Місісіпі. Начисляють 6 смертий від повений. Шкоди рахують на грубі міліони долярів. В Нешвил повінь вигнала з домів коло дві тисячі осіб.

БОРОТЬБА ЮНІЙНИХ РОБІТНИКІВ ПРОТИ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ПОЛІТИКИ В ЮНІЯХ.

НЮ ЙОРК, 27. грудня. — В великій салі Купер Юніона відбулися великі збори 10. відділу жіночих кравців. На збори зявилося коло дві тисячі робітників, а головною справою дня було питанне ведення страйку комуністичними місцевими провідниками.

Збори вислухали кількох бесідників, які представляли їм, як комуністичні провідники надуживали свого становища в юнійних відділах, щоби нищити добробут робітників, а піднимати славу комуністичного інтернаціоналу в Москві, а відтак ухвалили резолюції, в яких осудили комуністичну політику вертіти зі середини в юніях.

ЗАВОДЯТЬ ПРОГИБІЦІЮ Й ДЛЯ КОРОВ.

ВАШИНҐТОН, 27. грудня. — Конґресмен Ґаливен виступив у палаті послів з промовою проти прогибіційної політики департаменту рільництва. Сей департамент саме мав видати недавно поради для фармерів про ріжні способи лічення недуг рогатої худоби й коний, і пропустив межи тими порадами всяке лічення при помочи алькоголю.

Конґресмен протестував проти такої спроби „контролі над моральностю коров".

СВЯТОЧНІ ПОМИЛУВАННЯ.

ОСТИН, Тенесі, 27. грудня. — Противники ґубернаторки стейту Тексас, пані Ферґасон, знова почали проти неї завзяту кампанію за те, що вона випустлиа з тюрми одного вязника, засудженого на 3 роки вязниці за вбийство. Кромі сього вона не допустила до виконання кари смерти на другім убийнику.

Політичні противники нападають на неї за сі помилування, закидуючи їй, що вона дала помилуваннє лишень тому, бо помилувані є її політичні прихильники.

„МУСОЛІНІ НЕ ХОРИЙ, ХОЧ ЇСТЬ ЗА СКОРО".

ВАШИНҐТОН, 27. грудня. — Др. Кастеліяні, професор медицини на тулянськім університеті в Ню Орлінс, заявив, що він недавно оглядав італійського диктатора Мусоліні та може певно ствердити, що чутки про якусь небезпечну недугу є неправдиві. Мусоліні здоров, хоча він їсть занадто жадно.

ПОЗИВАЄ АМЕРИКАНСЬКОГО АМБАСАДОРА В АНҐЛІЇ.

НЮ ЙОРК, 27. грудня. — Якась пані Дороті Мейсон пізвала Алансона Гафтона, американського амбасадора в Анґлії, за відшкодованнє в сумі 50,000 долярів за неправне арештованнє.

Коли амбасадорови доручили позов, він заявив, що тут мусить бути якась помилка, бо він не знає ні пані Мейсон ні не пригадує собі, щоби він колись давав арештувати когось.

ЗЕМЛЕТРЯСЕННЄ В АЛЬБАНІЇ.

РИМ, 26. грудня.— Доносять з Дураццa, що там вибух вулькан, а получене з ним землетрясення завалило богато домів та наробило богато шкоди. Населення втікає серед великого переполоху. Італійський уряд вислав поміч.

ЗБОРИ ВУАН ПРИСВЯЧЕНІ ДНІПРЕЛЬСТАНУ.

Всеукраїнська Академія Наук зорганізувала вечір, присвячений Дніпрельстану. Саля ВУАН не могла вмістити всіх, хто бажав бути присутнім. З промовами виступали академики: Тутковський, Опоков та відомий економіст проф. Яснопольський. З напруженою увагою авдиторія вислухала великий доклад про значіння Дніпрельстану. В своїм докладі академик Тутковський відзначив:

„Настав час, коли на Дніпро, описуваний в своїх віршах великим українським поетом Тарасом Шевченком, ідуть люде, узброєні наукою, щоб використати величезні багацтва, які лежать у надрах Запоріжжа, використати Дніпро на користь трудящих нашої країни, що її український кобзар Тарас Шевченко мріяв побачити щасливою та вільною.

„У цій країні — тільки тепер, за радянської влади, рука залізних людей — большевиків узялася за будівлю Дніпрельстану, узялася будувати величезний будинок, виконувати величезне завданнє, що зробить велитенський переворот в промислово - господарському житті країни. Мине ще кілька років і ми в нашій країні так використовуватимемо наші природні багацтва, що нам позаздрять західні Европейці. Нумож, люде науки. єднаймося, щоби піти поруч з робітниками і радянською владою швидче будувати Дніпрельстан".

Гучними, довгими оплесками вкриває саля останні слова академика Тутковського.

ЗБУДУВАННЯ НА УКРАЇНІ НАЙБІЛЬШОЇ В СРСР КАМЕНИЦІ.

Цими днями в Харкові відбулися урочисті закладини найбільшого в Радянському Союзі будинку,— т. зв. „Будинок промисловости". Будинок той складається з трох величезних корпусів, один з них 14-ти поверховий — і будується його за останнім словом архитектурної науки. Досі вже збудовано 7 поверхів. Цілком готовою будівля буде в осени 1927 року.

ЖІНКА ХОЧЕ БУТИ КАТОМ.

В Італії завів Муссоліні знову кару смерти. На становище ката подалося 15 осіб. Цікаво, що між цими кандидатами є одна жінка. Грузинка. В своїм поданню пише вона, що кров не робить на неї враження і що приємніще буде засудженим гинути з руки жінки, як мущини.

ЗІ ШКІЛЬНОЇ СПРАВИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

В доповіді Наркомосвіти України Шумського стрічаємо низку цікавих даних. Цього учбового року відчинено замісць 5,000 проектованих шкільних комплектів — 8,000 комплектів. Отже, замісць 33.500 шкільних комплектів 1924—25 р. минулого року їх вже було 41,500. Цього року призначено відкрити 3,128 нових шкільних комплектів. Скількість учнів по школах цього року перевищить 2 міліони.

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ МУЗИКИ.

За постановою Наркомосу УСРР, починаючи з цього року, встановлюється святкування всеукраїнського „Дня музики". Головна мета „Дня музики" — поширення серед широких кол громадянства та збудження активно-творчих сил в в галузі музичної культури. „День музики" — свято музичного мистецтва, огляд всіх робочих сил, що працюють на цьому шляху, підведення підсумків своеї роботи, накреслення перспективів на майбутне.

„День музики" щороку відбуватиметься в першу неділю грудня. Цього року святкування його припадає на 5. грудня. В залежности від місцевих умов „День музики" буде святкуватися протягом кількох днів.

Участь в переведенні свята за проєктом мають брати всі музичні заклади, підлеглі Наркомосвіті, професійним та кооперативним органам, то що. Практичне переведення „Дня музики" покладено на музичне т-во ім. Леонтовича та його органи на місцях за контролем та допомогою Окрінспектур Наросвіти.

Святкування „Дня музики" буде переводитись у формі орґанізацій лекцій-концертів, виставок музичної роботи даної місцевости то що. Т-во ім. Леонтовича надіслало на місця відповідні вказівки та інструкції. Прибутки від дня музики підуть на утворення музично-видавничого фонду при музтоваристві ім. Леонтовича.

СМЕРТЬ ВІД ҐАЗУ.

РОМ, Ню Йорк, 23. грудня.— Жена Юрія Кіндзеского, що живе на 611 Лоренс Стріт, найшла нині в його ґаражу свого мужа без життя. Затроївся він вуглево-моноксидовим ґазом. Вибрався він до ґаражу о 11. годині в ночи. Коли до півночи не вернув до хати, жінка пішла за ним шукати. Покликані нею лікарі признали його неживим. Двері ґаражу були замкнені, а машина авта була в руху.

САМОХІД З ПОДОРОЖНИМИ ЗАТОПИВСЯ.

З Баґдаду повідомляють, що там потік, в якому наслідком зливи піднісся значно рівень води, пірвав авто з подорожними і поніс на своїх хвилях. Втонуло сім подорожних.

НОВИЙ ЗАСІБ ПРОТИ МАЛЯРІЇ.

На зїзді лікарів і природників в Діссельдорфі (Німеччина) повідомлено, що німецькі хеміки відкрили новий лічничий засіб проти малярії. Називається він „плясмохін" і ділає сильнійше від хініни, а без побічних шкідливих обявів, які викликає хініна.

УКРАЇНСЬКІ МУЗИКИ ЗА МЕЖАМИ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

З учених музиків, що живуть у Галичині, визначніщі такі: Філярет Колесса, дослідник української музики та етноґраф; др. Станислав Людкевич, визначний композитор-інструменталіст, директор муз. інституту ім. Лисенка у Львові (він на святі Ів. Франка влаштував концерт, де співали новий його хоровий твір у супроводі симфонічного оркестру „Каменярі"; В. Барвінський, визначний пяніст-композитор, 2-гий диріґент муз. інституту ім. Лисенка у Львові, недавно випустив збірки творів для фортепяна.

Композитори: О. Кишакевич, Ярославенко, Я. Лопатинський, що видав недавно нові сольові співи; Б. Вахнянин, композитор-диріґент (живе в Перемишлі); В. Безковайний, композитор-педаґоґ (живе в Тернополі).

Серед диріґентів визначаються: проф. Яр. Витошинський, що випустив плеяду добрих співаків, Гладилович. Котко, що з успіхом дає концерти, керуючи чоловічим хором.

Чимало українських музиків живе поза межами Галичини, в ріжних містах Европи.

У Празі: пяніст-композитор Нестор Нижанковський, син небіщика О. Нижанковського і пяніст Кость Лиско, які недавно улаштували концерт у Празі (пройшов він з великим успіхом). Вахнянин— теоретик-пяніст та Ф. Якименко — теоретик-пяніст, композитор випустив українською мовою підручник гармонії.

У Берліні живе Антін Гудницький, пяніст-композитор, добрий педаґоґ-критик та Любка Колессівна, відома пяністка зі своїх концертів за кордоном.

У Кельні живе Модест Менцінський, співак (драматичний тенор), премієр кельнської опери.

У Ню Йорку М. Гайворонський, композитор-диріґент, що останнього часу закінчив симфонію в 4-ох частинах, закінчує тепер симфонічну сюіту та поему симфонічну.

СТРАШНИЙ ЗЛОЧИН 16-ЛІТНЬОГО ХЛОПЦЯ.

З Берліна повідомляють, що в Оранієнбурґу 16-літній хлопець, позбавлений опіки, замордував і ограбував 76-літнього старика, темного мущину, його 66-літню жінку і 38-літню дочку. Злочинця зловили.

УКРАЇНІЗАЦІЯ НА КУБАНІ.

Українізація шкіл на Кубані цього року дуже збільшилася. Торік на Кубані було півтораста українських шкіл, а тепер їх понад 600 з 24 тис. учнів.

АРЕШТУЮТЬ ЖИДІВ В ЛИТВІ

ВАРШАВА, 27. грудня. — Одним з перших кроків нового правительства в Литві було приарештованнє яких 150 Жидів на протязі двох послідних днів. Всіх їх віддано під суд воєнний. Заразом заряджено звільненнє всіх німецьких урядників, які заняті в місті Мемелю.

Польський уряд Пілсудского оголосив невтральність щодо цих заряджень. Вмішається до них доперва тоді, коли Литва нарушить права польської меншости, або захоче відбирати назад Вильно. Надіються, що до цего таки прийде.

АЕРОПЛЯНОМ З ЛОНДОНУ ДО ІНДІЙ.

ЛОНДОН, 27. грудня.— Британський державний секретар від воздушної фльоти сер Гор вибрався в подорож до Індій через Каїро в товаристві своєї жінки і 7 других пасажирів. Подорож та буде обнимати 13.000 миль. Гор хоче перевести інспекцію летунських стацій. Та подорож буде початком нової епохи в розвою комунікації Великої Британії. Двоплощинний літак Геркулес, на якім відбувається отся подорож, виеквіпуваний дуже люксусово, має радіо і театр рухомих образів.

Подорожні вже прибули до Марсилії і тут їх привитали представники француського уряду. Звідти поїдуть до Каїро в Єгипті.

ДЕСЯТА ЧАСТЬ НАСЕЛЕННЯ ПАРИЖА ЦЕ ЧУЖИНЦІ.

ПАРИЖ, 27. грудня. — Населення Парижа виносить після найновійшого обчислення за 1926 рік 5,766.161 мешканців. Десята часть з того це самі чужинці, які одначе зачинають опускати Париж задля дорожнечі, яка повстала зі зростом сили франка.

Населення цілої Франції виносить тепер 40,743.851 мешканців. З того на чужинців припадає 2,498.230 мешканців.

НЕ ЗРАДЖЕНО НІЯКОГО СЕКРЕТУ „ВЕЛИКОЇ БЕРТИ".

БЕРЛІН, 27. грудня. — Американська амбасада в Берліні видала стейтмент, в якім заявляє, що вона не входила в ніякі зносини з д-ром Ґольдманом, якого приарештовано за те, що він мав продати американському посольству секрет будови далекосяглих гармат, якими обстрілювано Париж, а які відомі під назвою „Великих Берт".

Посольство повідомляє, що це навіть не є ніякий секрет, бо всі держави знають спосіб і тайну їх будови, а американське міністерство війни не привязує до цих гармат ніякого особлившого значіння, а навіть уважає їх за непрактичні.

УДАВАВ НІМЕЦЬКОГО ПРИНЦА.

ВАЙМАР, Німеччина, 27. грудня. — Німецький молодий майнер мав добру забаву, удаючи сина німецького престолонаслідника, молодого 22 літного Вільгельма. В трох містах а то в Ґоті, Ерфурті і Ваймарі справили йому маґістрат, високі урядники, бувші офіцири та прихильники монархії велику овацію та славну гостину, попри яку зложили ще поважну суму на видатки молодого князя, бо князь подавав інтимно, що забув взяти з собою гроші.

По забавах і прийомах князь зник, забравши річ ясна готівку. Ніхто не знає куди поїхав.

СКІЛЬКИ КОШТУЄ ПОХОРОН МІКАДА.

ТОКІО, 27. грудня. Міліон людей стояло здовж вулиць, якими везли тіло помершого мікада, яке буде поховане в мавзолею, який поспішно викінчують. Кошта похорону і будови мавзолею будуть коштувати $1.500.000.

ВИНАЙШЛИ НЕЗАПАЛЬНУ ҐАЗОЛІНУ.

ПАРИЖ, 27. грудня. — Француський інжинер Рауль Ферріє робить тепер проби зі своїм винаходом незапальної ґазоліни. Інжинер Ферріє робив досвід перед американським кореспондентом і демонстрував, як можна приложити огонь до ґазоліни а вона не запалиться. Секрет полягає в тім, що він винайшов відповідну теч, яку домішується до ґазоліни. В той спосіб змішана ґазоліна не запалиться. Той винахід буде мати дуже велике значіння для розвою аеронавтики, бо зменшить нещастя. Інжинер Ферріє працював над тим винаходом довгими літами з рамени міністерства війни під протекторатом Павла Пенлеве, теперішного француського міністра війни.

НАЙКРАЩИЙ АЕРОПЛЯН НА СВІТІ.

КРОЙДОН, Анґлія, 27. грудня. — Будують тут перший воздушний яхт для відомого міліонера Альфреда Левенштайна з Бельґії. Буде він заосмотрений у всі можливі люксуси, на які тільки може позволити собі правдивий водний яхт. Буде мати навіть басен до купання.

ЧОГО БАЖАЄ СОБІ ПРІМО ДЕ РІВЕРА.

ПАРИЖ, 27. грудня. — Ґенерал Прімо де Рівера, еспанський диктатор, заявив француському репортерови, що він остане при владі так довго, доки не знищить всі міязми, що затроюють державний орґанізм. Він подав, що 99% населення є за ним. Він сам знова нічого собі не бажає, не бажає і влади, а тільки одного ,щоби еспанська історія записала його імя як такого, що спас Еспанію, — це все.

При всякій нагоді складаймо жертви на Сиротинець-Захист Українського Народного Союза.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СВЯТОЧНИЙ КЕЛІШОК

Минув святочний день Христового Різдва після нового календаря й ріжні американські міста можуть похвалитися деколи дуже цікавими підрахунками зі „святковання".

Місто Ню Йорк, приміром, обчислило в понеділок, що свята коштували місто вже життя 11 осіб, які згинули від алькоголічного затроєння. Се певно ще не все, бо в одних публичних шпиталях одної дільниці Мангетена є ще й тепер 65 других жертв святочного затроєння, з яких, на думку лікарів, ще не один помре від невідповідно дестильованого напитку.

Се все є імена людий, які попали під догляд лікарів у публичних шпиталях. Кількож є ще людий, які затроїлися алькоголем, але не були подані за жертви алькоголю? Відомо, як легко родині при відповідним упливанню на лікаря перемінити реґістрацію причини смерти.

Се так в Ню Йорку. І Ню Йорк певно під тим зглядом не є ніяким виїмком. Те саме було й по других містах та селах Злучених Держав.

Се заставляє нас звернути увагу на се суспільне лихо, яким став неналежито дестильований алькоголь від часу заведення прогибіції. Від того часу уряд стратив можливість контролювати чистість алькоголічних виробів. На ринку через те находиться богато кепського, нездорового, а то й зовсім отруйного алькоголю. Головно в часі свят, коли мало не кождий мешканець Злучених Держав хоче мати „святочну фляшщину", до краю приходить богато злого, себто просто затроєного алькоголю. Від часу заведення прогибіції кожді свята зазначувалися смертями людий, які не проявили достаточної обережности в питтю. Кожді свята в Америці се урядові перечислення деякої частини жертв святочних затроєнь.

Сі сумні факти є для нас немовби живучою осторогою перед нашими святами. Чейже не будемо ми тими дураками, на бороді котрих учаться голити. Пізнаймо лихо з других людий та сумні досвіди других людий приноровім до свого життя.

Зайвим булоби й додавати, що найкращим виходом зі ситуації булоби зовсім не вживати алькоголю. Та проповідування тверезости видай уже доказане як зовсім непідходячий спосіб для її поширення. Зрештою заким людина навернеться до повної тверезости, їй легко може случитися те, що случилося з отим 11 Нюйорчанам, що святкували Різдво, а нині вибираються на цвинтар. Колиб вони були стереглися святочного алькоголю та не пили все, що їм подали за горівку, то вони й нині булиби в живих. Колиб вони відмовилися напитку, якби не знали, певно, звідки він походить, то й трагедій певно булоби менче.

ПОЛЬСЬКИЙ ПАДОЛИСТ 1830 Р. ТА УКРАЇНСЬКИЙ 1918 Р.

(Оригінальна надіслана стаття).

I.

Люди, що готуються до боротьби за свободу свого власного народа, повинні безумовно студіювати історію визвольних змагань і боротьб других народів, що були в неволі, а вибилися із неї. До таких народів належать полудневі Славяне, а далі Греки, Мадяри, Ірляндці та Поляки. Ті послідні найбільше нас обходять, бо з ними маємо безпосередно до діла, бо вони самі визваляючись зпід чужого панування — рівночасно поневолили більше як сім міліонів українського народа. — Наші порахунки з Поляками, ще однак одно, а ся річ історія їх визвольних боротьб. Преці-ж сама життєпись Пілсудского має в собі тільки інтересного і поучаючого, що властиво повинна бути — як кажуть Москалі — „настольною" книгою кождого українського патріота. Правда і те, що попри незвичайне революційне завзяття, хист і витревалість — мав Пілсудскі також і велике щастє, але преці люди взагалі в життю не бралиби ся до нічого, коли би не вірили, що і їм щастє це усміхнеться!

Польща згинула через безпорядок, через „нержонд" у ній, через самолюбство польської шляхти, котра не хотіла годитись на ніякі реформи відповідаючі духови часу, не хотіла поносити жертв на річ цілости, держави.

Були в часі, коли Польща розліталася і правдиві патріоти, котрі виділи, що їй грозить і старалися ратувати ще це, що було можна — але держава польська була вже занадто славою, а міцні сусіди: Росія і Пруси рішилися скористати з тої слабости та еще й німецьку цісареву а австрійську архикняжну Тересу притягнули до спілки. Вона була дуже побожна католичка і тому мала великі душевні сумніви чи і вона має до тої спілки приступати, але її надворний сповідник — єзуїт успокоїв її словами, що — мовляв — „ваша величність не будуть мусіли на страшнім суді здавати про це звіт".

І так прийшло в 1772 році до першого розділу Польщі, через котрий східна Галичина (докищо без тернопільського округа) дісталася враз з її українською людностію під панування Австрії.

Єще більше як 20 літ старалися польські патріоти разом з просвіченим своїм королем Станиславом Августом о „направен ржечипосполітей" і доведи були навіть — дорогою замаху — до так званої конституції третого мая 1791 р. Але у тій конституції, з котрою Поляки носяться мов баба з писаною торбою, — не зрівнано всіх станів в державі а що найважнійше — не надано селянам ані землі, ані волі!

Нові розділи в роках 1793 і 1795 зробили нарешті конець тому державному дивогляду.

Тут однак важним би було ось що запримітити:

Так підчас першого, як і дальших розділів Польщі — представляли народи український, білоруський та литовський, що входили в її склад, лише просту, темну, селянську масу, бо висші стани тих народів давно вже „для лакомства нещасного" — зрадили були ту масу.

Кволе і бідне українське духовенство — представляло єще одиноку інтелігенцію між Українцями.

А так, як шляхта на всіх землях тодішної польської держави — була польською і представляла тоді одинокий інтелігентний стан — то нічого дивного, що у Поляків виборолився переконання, що всі ті землі є польські і при відновленню польської державности — повинні самозрозуміло увійти знову в її склад.

Звідси то походить та польська фраза про „граніце з року 1772-го", на підставі тої то політичної фантазії Поляки недавно захопили безправно Східну Галичину, Волинь, Полісся, Хомщину і Підляше. — Звідси то походить і дальше ще ідучі мрії Пілсудского і його прихильників — про прилучення українських земель аж по Дніпро — до Польщі.

Своїм боком — коли поглянемо на **етнографічну мапу Польщі**, то побачимо, що це собі цілком **невеличка країна**, втиснена поміж Німців, Чехів Українців, Білорусинів та Литовців і то навіть без доступу до моря. Теперішна Польща, напучнявівши безправно з ласки антанти до теперішних розмірів — будучности не має і носить уже в самій своїй внутрішній конскрупції зароди свого упадку. Вона кладе всю надію на свою польонізаційну систему, але є цілком виключене, щоби навіть при застосованню і найбільших ґвалтів — удалось Полякам зконсумувати тих 10 міліонів української та білоруської людности. — Це їм безумовно удатись не може — а тратячи свої сили на винародовлення і поневолення чужих народів — занедбують вони рівночасно свій власний народ, зосібна сільський — єще дуже темний, зацофаний та держаний дуже гостро в кріпах своїх злобно-реакційним католицьким духовенством.

Щоби лекше опанувати чужонародні „креси" — Пілсудскі увийшов в спілку навіть з соським нарід, навіть чисто польський — буде мати дуже велику зискати для себе — обіцяв здержати давно уже ухвалену земельну реформу. Чиж сільський нарід навіть чисто польський — буде мав дуже велику охоту боротись в разі небезпеки за таку Польщу, що лиш обдирає його податками, а за це, не дає йому навіть найпотрібнійшого — то є землі?!

Але дишім вже Полякам ту їх національну дурійку про Польщу в „граніцах 1772 року" — або „од моржа до моржа". Вони через ній скорше чи пізніше мусять скрутити вязи, а нам це — як гадаю — шкодити не буде.

У всякому разі — як би там Поляки і не представляли свою Польщу — то уже від першого її розбору все були між ними такі люди, що горячо відчували те нещастє і пониження своєї вітчини, придумували над тим, як допомогти їй та організували революційні сили для її визволення з неволі.

Тут треба однак зауважити, що при всіх визвольних змаганнях знаних нам народів, ніколи на жаль не було так, щоби — „цілий нарід як один муж" станув до боротьби за свою свободу! Всюди робить революцію лише невелика частина даного народа, нераз прямо лише горстка запалених патріотів. Очивидно, що така горстка богато наразі не здобуде — але треба і те знати, що кров мучеників за волю є дуже плідним насінням, і що самопожертвовання революціонерів-патріотів викликує запал і охоту до наслідування в чимраз ширших верствах суспільности. Іде все отже о це, щоби визвольні думки в якнайширших кругах народа поширити, щоби при помочи тайних товариств — як найбільшу частину народа зорганізувати.

Такі зорганізовані кадри революційні, виступаючи нараз на видовище — коли іменно настане слушний час до виступу — мусять порвати за собою і других, докищо байдужні верстви народа і в той спосіб довести до остаточної побіди!

Тому не треба ніколи знеохочуватися цим, що наразі не видно багато таких патріотів, котрі би були готові всьо поставити на одну карту. Не забуваймо, що революційна робота мусить іти тайно, підземельно, або, як Москалі кажуть, „подпольно", то є „под полом", під підлогою, в тайних організаційних пивницях, чи там — в конспіраційних домівках.

Очивидна річ — що загал мусить відчувати, мусить знати, що щось робиться, що революційні сили народа не сплять, але нуртують в тайних нітрах національного організму. І гадаю, що такий факт, як покарання Собінського — є достаточним доказом і для найбільших скептиків („сумнівників"), що на західних українських землях „не вмирає душа наша", що тайна робота революційна є в повнім розгарі і що „неситий не виоре на дні моря поле!"

Юрій Горовенко.

(Далі буде).

Дмитро Вітовський.

У осінню темну ніч
Не три вітри гули;
То Стрільці Січові
На Ляшеньків ішли.

Попереду іде
Наш Вітовський Дмитро:
Козаченьків веде
Скидать ляцьке ярмо.

Мов орел орасний
До зорі він їх вів,
В прадідівське гніздо,
В злотоверхий наш Львів.

Й задзвеніли шаблі
Січових Стрільців,
Поточилася кров
В осоружних Ляхів.

Розрахунок прийшов
На князівськім дворі;
Полапали Ляхів,
Як щурів у норі.

До схід сонця уже
Синьо-жовтий наш стяг
Гордий, вільний в горі
Повівав на вежах.

І на славній святій
Святоюрській горі
Спочивали Стрільці
По тижкій боротьбі.

А як сонце зійшло,
Скрізь вже гомін дзвенів,
Що вільний від Ляхів
Славний город наш Львів.

Степан Мусійчук.

ТЕАТР І МУЗИКА.

ВИСТУПИ УКРАЇНЦІВ НА РАДІО.

Радіова стація „Даблю-Ей-Джей" в Нюарку, Ню Джерзі, подає до відома, що після Нового Року буде дальше виступати на її концертах відомий український скрипак, 15-літний Осип Стеткевич. Молодого музика вважають нині „чудесною дитиною" („продиджі"). Буде він виступати на вечірних віртіркових концертах від год. 9. до 10. Буде грати ріжні твори з Бетовена, яких віддання для їх трудности й для самої вже довжини вважається „вершком" штуки.

Радіова стація певна, що виступ молодого скрипака стрінеться з корисними оцінками радіової публики та що слухачі, які по попередних виступах Осипа Стеткевича засилали письма й телеграми признання, сподобають собі його гру й сим разом.

Нюбронсвикська газета „Ді Дейлі Гом Нюз" приносить довшу вістку про виступ піністки панни Віри Стеткевичівної за посередництвом радіової стації „Даблю-Ей-Ей-Ті" в готелю Плаза в Джерзи Сіті в латинське Різдво. Піністка виконала ряд творів Чайковського. Нюбронсвикська газета „Ді Сондей Таймс" з 26. грудня приносить фотографію піністки та прихильну згадку з концерту.

На сьому самому концерті виступала пані Марія Крамарчук (Корінь) з Йонкерс, Н. Й., яка відспівала дві композиції О. Нижанківського на слова Шевченка „Минули літа молодії". Скрипкове „облігато" до сього сопранового соля відограв згаданий висше О. Стеткевич, а фортепяновий супровід — п-на Віра Стеткевич. Скрипак Стеткевич відограв на суботнішнім радіовім концерті в Джерзі Сіті кілька артистичних музичних творів. Йому акомпанювала на фортепяні його-ж таки учитель, п. Едвин Бент, властитель консерваторії музичної штуки в Ню Бронсвик, Н. Дж.

Ів. Німчук.

ПАМЯТИ ЕПИСКОПА ГРОМАДЯНИНА

З ПРИВОДУ СМЕРТИ ЕП. Д-РА БОЦЯНА.

Коли після приходу російських військ до Львова в 1914 р. митрополита Шептицького увязнено й вивезено до Київа, в товаристві його був д-р Йосиф Боцян, тодішний ректор духовної семинарії у Львові, і брат Йосиф Гродський. У Київі замешкали вязні в гостинниці „Континенталь", на коридорі якої уставилася жандармерія, що мала за задачу пильнувати, аби ніхто з вивезених (з окрема митрополит) не міг вийти до міста й аби ніхто з посторонних людей не мав приступу до них. Другий день їх побуту у Київі (22. IX.) зазначився ще більшим загостренням їх положення. А найблизького дня ранком сказав митрополит до о. д-ра Боцяна отсі слова: „Готовіться, я Вас нині, в часі Служби Божої, висвячу на епископа, бо менче очевидно повезуть дальше".

Митрополит орієнтувався як слід в ситуації. Було ясно, що царський уряд схоче тепер знищити уніятську церкву в Галичині, яку уважав заборолом українства. Першим кроком до здійснення того наміру було саме увязнення і вивезення митрополита з Галичини. З тої причини митрополит рішився утворити тайну єрархію, яка мала на меті поборювати розпорядки царського уряду, видані зі шкодою грекокат. церкви, висвячувати свое духовенство та взагалі управляти уніятським духовним стадом. З тою метою митрополит забрав уже зі Львова два омофори, один для себе, другий для д-ра Боцяна. В часі тихої Служби Божої, відправленої в кімнаті готелю, одержав д-р Боцян свячення на луцького епископа. Ця памятна подія мала місце дня 23. вересня 1914 р.

Характеристична була ще одна річ, на яку хочемо звернути увагу: замісць епископського жезла вручив митрополит о. д-рові Боцянові свою палицю, на якій вирізьбив ножиком власноручно дату його висвячення (на ручці), а нижче з одної сторони букви: А. Ш., а з другої: Й. Б. Цей символічний жезл прийшлося двигати покійному епископові десять літ з горою, бо щойно в 1925 р. наша духовна влада добилася його іменування львівським суфраганом, а щойно незадовго до своєї смерти став він архипресвітером львівської капітули.

Життя покійного еп. Боцяна не укладалося ніколи рожево, навпаки — тими, що ним він ішов, був завсігди виложений тернями. Походив з убогої міщанської родини в Буську, жив бідно і бідаком помер. У середній школі (золочівська гімназія) і в духовній семинарії у Львові належав до найспосібніших і найпильніших учеників. Та вже в дух. семинарії почало немило занедужав на груди — доля тисячів селянських і міщанських дітей, що в подібних, як він, умовах учиться в школах! — і наслідком того мусів перервати на цілий рік свої геольогічні студії. Повернувши назад до семинарії, був небавком учасником сецесії українських студентів з львівського університету і студіював короткий час у Відні. Після покінчення богословських студій у Львові виїхав на дальшу науку за границю, де й зробив свій докторат.

Вернувши до краю, був спершу сотрудником у Любині Великім, а після виїзду ректора о. д-ра Жука на становище гр.-кат. пароха у Відні іменовано його ректором дух. семинарії у Львові. На цьому становищі стояв аж до вибуху світової війни. Про його працю і заслуги з того часу найкраще знають ті сотки питомців, що вийшли зпід його руки. За його часів дуже гарно розвивався „Просвітній Кружок українських богословів", що розвивув був живу діяльність як між самими питомцями, так і між населенням львівського і сумежних повітів.

З хвилею висвячення о. д-ра Боцяна на епископа зачалася нова доба його праці й творчости. Він вернув з Київа до Львова, але тут його небавком арештовано і вивезено аж у глибину Росії, звідки міг вернути в Галичину щойно в 1917 р. З того часу жив або у Львові або в Підгірцях, бо польська влада, що небавком запанувала в Галичині і на Волині, всякими способами старалася не допустити його до Луцька. Перипетії цієї боротьби наших церковних кругів з польською цивільною і церковною владою мимоходом кажучи: дуже цікаві! — виявляться щойно згодом, коли буде опублікований весь богатий матеріял у цій справі. В отсій замітці нема навіть змоги торкнутися ширше історії і ходу цієї боротьби. Всеж таки слід обективно ствердити, що польські впливи виявилися переможними в рішаючих ватиканських кругах і еп. Боцян до свого Луцька таки не добився.

Недомагаючи постійно на здоровлю, пок. еп. Боцян нежалував ніколи себе, не відмовлявся від праці ніколи там, де того вимагав інтерес повіреної йому пастви й інтерес рідного народу. Памятна є особливо його поїздка в 1922 р. за кордон, коли то він відвідав нашу військову й політичну еміґрацію в Чехословаччині й Австрії. З того часу зберіглася його високопатріотична дійсно зразкова промова-пропозідь до українського війська в Йозефівському таборі. Ця промова епископа -громадянина друкувалася на сторінках „Українського Скитальця".

Окремо слід відмітити працю пок. еп. на науковому полі. Був незвичайно освіченою людиною, спеціялістом по історії української церкви і східніх обрядів. Праці з цих ділянок містив у „Ниві" й „Богословії", працюючи також у Богословськім Науковім Товаристві (як голова практично-богословської секції). Цьомуж Т-ву лишив свою незвичайно цінну бібліотеку. З його друкованих праць відмітимо між ін. розвідку про знайдений ним портрет батька Шевченка, рисований нібито самим поетом, поміщену в каталозі Шевченківської виставки у Львові 1920 року, а дальше з пієтизмом написаний великий життєпис пок. о. Дольницького, розвідки про літературну творчість Йосафата Кунцевича, критичний розбір послання митр. Шептицького і ин.

Перед пару тижнями промовляв ще пок. еп. Боцян сердечними словами при нагоді посвячення дому читальні „Просвіти" на Личаківському передмісті у Львові. Він радів тоді новою українською фортецею в столиці краю, взиваючи всіх присутніх до якнайінтензивнійшої праці для прискорення хвилі нашого воскресення. Вірив непохитно, що та хвиля недалека, а прискорення і залежить у перщій мірі від нас самих, від нашої праці і від наших жертв.

Це наче останній його заповіт — нам усім.

ХТО ЗНАЄ ДРУГИХ ЛЮДЕЙ, СЕЙ РОЗУМНИЙ; ХТО ЗНАЄ СЕБЕ САМОГО, СЕЙ ПРОСВІЧЕНИЙ. ХТО ПОБІДЖАЄ ДРУГИХ, СЕЙ СИЛЬНИЙ; ХТО САМОГО СЕБЕ ПОБІДЖАЄ, СЕЙ ХОРОБРИЙ; ТОЙ, ХТО ВМИРАЮЧИ ЗНАЄ, ЩО ВІН НЕ ПРОПАДЕ, ВІЧНИЙ.

CHRISTMAS

By EMILY HRISHKO
Age 12

Hush my Children and you shall hear,
The coming of glad Christmas cheer
Santa Claus the dear old man,
Will try to do the best he can.

Down the chimney he will come,
For Tommy wants a big bass drum
Mary wants a pretty doll,
With golden hair, and a big red ball.

Now the Christmas tree is up
We can all be good and true
For now is the day that you know of
That Santa Claus is loving you.

Allentown Morning Call
December 19, 1926.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПІД СУД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ І КУЛЬТУРНИХ ЛЮДЕЙ.

Чим близше до конґресу, тим більше единовласники тратять контролю над собою! От возьміть до рук послідне число „Січи", а чи не знайдете там повно плюгавства, наклепів та уличних визовів на ціле чесне громадянство. Не хочеться вірити, щоби орґан січової орґанізації відважився кинути визов тим всім, що спільними силами десятки літ клали підвалини під українське життя в Америці. Той визов нарід враз з „попиками-радикалами", себто враз з цілим патріотичним духовенством, приймає і відповідає: Проч з руїнниками, які прийшли на готове і розбивають нашу еміґрацію при помочи тих орґанізацій і часописей які наш нарід побудував. Бо хтож це все побудував як не ті темняки, яких лає „Січ" і як не попики радикали.

„Попики радикали" це назва видумана кацапом Борухом Іваном, який із зрозумілих причин накидався на таких народних діячів, якими були пок. о. Стефанович, о. Макар, о. Дмитрів, о. Тимкевич, о. Бончевський і другі, які положили великі заслуги для українського відродження в Америці. Маємо ще живих свідків тої праці. І як би не праця тих попиків радикалів, то не було би нині при чім загрітися ані редакторови Назарукови ані епископови!

Писака в „Січи" медвежу прислугу віддав епископови, коли пише, що: „Єсли епископ сказав, що най оден або два лишиться" — то він є епископ з правдивим Христовим духом. Це, що голосить писака, є нічим иншим а ідіотизмом, який не має нічого спільного з наукою Христовою — хиба діявольською! Треба дійсних темняків, щоби повірили в таку науку, а таких тепер вже нема богато в Америці, бо нарід прозрів і освідомився. А вже найбільше комічне і прикре, це канонізація епископа на „мученика і апостола". „Січ" робить з епископа святого. Того епископа, що уперто стоїть при своїм блуді, що не хоче з ніким порадитися в так важних справах, які на довгі роки відобються на нашій церкві і на українській еміґрації, що втікає перед тими, що хочуть відчинити йому очі, що йде слідами епископа Коциловського в краю, що вносить розкол в нашу еміґрацію в Америці, що не узнає волі народу лише засаду „плати і мовчи", який не має ані одробинки покори, так конечної кождому епископови і який не дбає про своє духовенство ані його родину. Цей то еп. має бути мучеником за це, що свідоме громадянство відважилося сказати йому правду, що його діяльність веде церкву до руїни.

„Січ" похваляє таку роботу, а тим самим учить нас, що то було би, як би так гетьман засів на гетьманськім престолі! Так і гетьман нищив би всіх, що добивалибися своїх слушних справ, усував би всіх немилих, а окружив би себе отаманами, які скакали би, як пан каже. Тогди доперва скакали би всі темняки, а зрадниками були би ті, що найбільше працювали для українського народу і поклали голови в обороні рідного краю! Тогди і слух загинув би про Франка і інших наших провідників, а мали би значіннє ті, що лизали би руку, котра їх бє! „Січ" хотіла відстрашити своїм писаннем нарід від того, щоби не висилав делеґатів на церковно-народний конґрес. Та марні їх заходи, не поможуть лайки, бо кожда свідома громада делеґатів вишле, хочби навіть і священик перешкаджав. Тільки **темна громада, заголюкана неправдою, не вишле делеґата і така громада заслугує собі на назву хрунівської громади і буде чорними буквами записана в історії народного відродження в Америці!** Громади чесні знають, що край має звернені очи на них, і що вони, не сповнивши свого святого обовязку, стягнулиби на себе проклін від поневолених братів і від власних своїх дітей!! Скажім своїм единовласникам: Проч від нас, непрошені опікуни! Ми без вас обійдемося! Проч від заслужених людей! Не каляйте їх своїми плюгавими устами!

Гнат Калина.

В КОГО ДВА, А В КОГО ЧОТИРИ ЯЗИКИ.

Мене дуже інтересує конґрес Українців католиків, бо я надіюся, що той коґрес богато лиха направить, бо вкаже на шлях, по якому треба йти Українцям католикам, щоби ратувати свою церкву і не шкодити народній справі. Тому я радо прислухуюся всім голосам, які поміщує „Свобода" в тій справі.

Та прочитав я один голос від такого Українця, який вже до католицької церкви не належить. Він дає ради католикам, як мають поступати. А я думаю, що хай православні журяться своїми справами, а ми будемо журитися своїми. Католицький конґрес обходить в першій мірі Українців католиків. Кождий повинен в першій мірі пильнувати свого. А у нас дуже часто і під національним і під релігійним оглядом так як жид каже: ніште ґой, ніште їд. Як кому треба: все на дві сторони, або й на більше. Один і той самий чоловік може бути рутенцем і Українцем і ґріком, а часами і малополяком, або Росіянином і малоросом, православним і католиком, а часами й пресвитерянином. І виходить на таке, що у владики два язики, а у декого часами три або чотири. Тому хай кожде має своє определене національне і релігійне імя, хай його пильнує і про нього дбає, а з того доперва буде користь для народа, з того буде користь і для самої релігії, бо й релігії будуть мати своїх сталих, рішучих приклонників і визнавців.

Дмитро Федак,
Ню Йорк, Н. Й.

СВЯТО ЗЛУКИ.

Приходить місяць січень, місяць, котрий на віки записаний в історії всієї України. В сім місяци щезли кордони поміж українським народом. В сім місяцю переведено злуку українських земель з Великою Україною. Сей день, егоже сотвори Господь радуватися і веселитися, бо від далекого Кавказу аж за Карпати почули ми себе в січни одним великим українським народом, одною сімєю. Що всі ми Українці, а земля наша — мати Україна.

Так, нам треба злуки, головно, під оглядом національним. Нам треба в теперішне время люте памятати на сей дорогий всім нам день злуки, день обєднання Західної України з Великою.

Наша нортгемптонська громада готовить на 23. січня 1927 р. таке свято в память 8-літних роковин злуки, проголошеної дня 22. січня 1919 в Києві, серцю України.

Народе український! Тобі треба злуки. Тобі треба любови брат до брата. Чим скорше злучимося, тим сильнійшими будемо і тим скорше помоляться на волі незвольничі діти.

Павло Ленчук,
Нортгемптон, Па.

ДЕ ГАРКАВЕНКО БУДЕ БОРОТИСЬ.

ГАРКАВЕНКО БОРЕТЬСЯ В ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Перша борба Гаркавенка в Джерзи Ситі, Н. Дж. відбудеться у вівторок, 4-го січня 1927 р. у Вікторі Гол, ріг Гендерсон і Йорк ул., також будуть виступати другі відомі борці. Борба Гаркавенка в Джерзи Ситі викликує велике зацікавленне.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ГУДСОН, Н. Й.

Збірка на Народний Дім в селі Терпилівка, повіт Збараж.

Збіркою занялися Ткач Славко і Павло Заяць.

Слідуючі особи жертвували: по $5.00: Славко Ткач, Павло Заяць, Теодор Захарчук, Микола Джиґун, Іван Захарчук; по $4.00: Теодор Ракочий; по $3.00: Стах Козуб, Михаїл Кураш; по $2.00: Стефан Когут, Олекса Голоднюк, Петро Сопко, Микола Патрило, Леон Водованський; по $1.00: Стефан Ґуральний, Корній Мазій, Мих. Любянецкі, Іван Гайдук, Тимко Літус, Федько Сошніц, Елек Бриґман, Павло Хемій, Юлія Гусак, Павло Франків, Ілько Гуцалюк, Петро Любянецкі, Михаїл Міхаловскі, Анастазія Бабяк, Федько Озимчук, Андрух Смоляк, Іван Лупінус, Семко Сенькевич, Тимко Попів, Петро Гурин, Гарасим Лоєк, Петро Любянецкі, Віцко Ремізон, Михаїл Ракочий, Дмитро Шуренко, Олекса Любянецкі, Іван Токарчук, Яків Токарчук, Демко Хома, Іван Приступа; по 50 ц.: Семко Пліщак, Семко Пецух, Марко Шеремета, Олекса Куцків, Стефан Завада, Михаїл Пришляк, Абрум Лінкен.

Славко Ткач.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

МАНВІЛ, Р. АЙ. Тов. Михайла Драгоманова від. 181, повідомляє всіх своїх членів, що мітинґ відбудеться на Новий Рік, то є всуботу, дня 1 .січня 1927. Обовязком кождого члена явитися на мітинґ, бо буде вибір уряду і ухвали. Неявившийся член заплатить кару після статута. — Павло — Любянецький, предс.; Юрій Ясінський, секретар.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Запор. Січ, від. 251, повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбудеться о годині 1-ій пополудни, в суботу, дня 1. січня 1927, в гали церковній при Вест 7-ій улици. На порядку нарад буде справозданнє з цілого року, урядників і контр. комісії, та вибір уряду на рік 1927. Неявившийся член заплатить кару після ухвали Тов. — Николай Страп, секр.; Юрій Бліщ, предс.

МАЙНЕРСВІЛ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 78, повідомляє своїх членів, що річний мітинґ відбудеться дня 2-го січня, бо на першого січня має бути Сл. Божа нашого Братства. На мітинґу контр. комісія здасть звіт за цілий 1926 рік. Буде вибір уряду на 1927 рік. Проситься членів зійтись на сей мітинґ, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі мають вирівнати свої залеглости. Неявившийся член підлягає карі 1 дол., а урядник 2 дол. Буде також на мітинґу збірка на Сиротинець при У. Н. Союзі. — В. Ґонтарчик, предс.; А. Боньчак, кас.; Андрій Боньчок, секр.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 247, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітинґ відбудеться в неділю, дня 2-го січня 1927, точно о год. 1-ій попол., в Українській Гали, 610 S. Heald St. Проситься членів явитись на означений час щоби кождий міг почути справозданнє уряду і конт. комісії за 1926 р. Буде вибір уряду на 1927 рік. Кождий член повинен постаратися о нових кандидатів, бо будесь принимати нових членів до Братства без вступного. — П. Старобранський, предс.; В. Марчінишин, кас.; М. Біян, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Оим повідомляється членів Тов. Української Січи, від. 170, що річний мітинґ відбудеться в пятницю, дня 31-го грудня, в гали Укр. Нар. Дому, 72 Моріс Стр. Початок точно о год. 7-ій вечером. На сей мітинґ кождий член обовязаний прийти, бо будуть важні справи до полагодження, а то: справозданнє урядників і контр. комісії. Неявившийся член заплатить кару після ухвали на мітинґу. — Й. Вацлавський, предс.; І. Моравський, кас.; Г. Павлик, секр.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. Сокіл, від. 336, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться в суботу, дня 1. січня 1927, в гали Укр. Нар. Дому, о 1-ій год. пополудни. Проситься всіх членів прибути на збори. По справозданню уряду за минувший рік, наступить вибір уряду на слідуючий рік, відтак будесь збирати вкладки членів. Проситься прибути як найчисленнійше. — Григ. Кисіль, голова, Григ. Степанек, фін. секр.

ПАЛМЕРТОН, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 369, повідомаляє всіх членів, що річний мітинґ відбудеться в суботу, 1. січня 1927, о год. 6.30 вечером, в гали церковній. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо буде справозданнє і вибір урядників на рік 1927. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости. Проситься тих членів, що ще не дали жертви на Сиротинець, щоб зложили на сім мітинґу. — І. Климишин, предс.; М. Куба, секретар.

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. І. Франка, від. 334, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться 1-го січня, в суботу, на новий рік, в 11-ій годині перед полуднем, в У. Н. Домі. Кождий член повинен явитися на річних зборах. На сих зборах будеся вибирати нових урядників. Неприбувший на сей мітинґ член підпадає карі 50 ц., а урядник 1 дол. — Ник. Ковталюк, рек. секретар.

Коломан Міксат.

ВНУК.

(З мадярського).

Одного дня, як я працював у комітаті, — ввійшов до мого офісу, попереджений хмарою диму з цигара, Мартин Парозі. То був один із найбільших чудаків у нашім окрузі. Вважали його строгим, нагальним, понурим і скупим — отже лихим чоловіком.

Але Парозі мав великий маєток і впливові знакомости — тому був дуже доброю людиною.

— Що бажаєте собі? — спитав я ввічливо.

— Хочу видідичити одного з моїх синів — відповів рівнодушно.

— Видідичити сина? Котрого?

— Найстаршого. Карпа.

— Таж він не пє, не грає в карти і не робить довгів.

— Але оженився, драбе!

— Оженився? З кимже то?

Старий сів, висякав голосно ніс, підкрутив гнівно свої довгі сиваві вуси і процідив крізь зуби:

— З такою, з якою мав взаємини . . . Чиж то не страшне?

— Не вважаю цього зовсім страшним. Противно, Карпо поступив дуже гарно, бо наскільки знаю, вона має від нього чотирилітного синка.

— Ха! ха! Молодий Парозі! — гірко засміявся старенький. — Задушу цю добродійку, як де стріну її! Розшарпаю на куснї!

— Найліпше було би для вас погодитися з цим.

— Погодитися? Я? А мої предки? До нашої родини шляхтичів з діда-прадіда, має ввійти міщанка, котра кілька літ перед шлюбом була любовницею свого чоловіка? Тай ще в додатку нічого не мала, навіть власної рубатки на хребті? Бідні предки — щож ви сказали би?!

— Ніщо, вірте мені, добродію, ніщо. І я маю предків, і я поповнив богато дурниць, але досі предки мені ніщо ще не сказали.

Старий Парозі почервонів і глянув на мене неприязно.

— Отже я заберу голос у цій справі! (Тут гордо випрямив груди). Ось моя зброя.

Добув із кишені аркуш паперу і став мені відчитувати, що „нижче підписаний огірчений батько свого сина Карпа Парозі виключає з батьківської любови і наслідства та що він не має відтепер уважати Карпа його сином, або позичати йому щонебудь, бо нічого платити за нього не буде".

— Скільки буде коштувати оголошення цього в урядовому деннику?

— Я обчислив по тарифі.

— Одинацять ринських і пятьдесять грейцарів.

— Богато, дуже богато — зойкнув. — А не буде дешевше?

— То ціна усталена державою.

— Та це для мене ніщо приємного. Трачу дитину і ще маю платити за те одинацять і пів ринського.

— Трудно, добродію.

Старий зітхнув глибоко, добув гаманець і став відчисляти гроші. Коли вже виложив два ринські, спитав:

— Коли то вийде?

— У найближчому числі.

Відчислив слідуючих два.

— Лише, щоби помилок не було! — додав.

А після двох дальших ринських:

— Але щоби було великими буквами, то кождий запримітить і перечитає.

Так видушив цілу суму й відійшов. У дверях сказав іще:

— Коли щось потребуватимете тут, або в міністерстві, то зверніться до мене.

То був його спосіб приєднювати собі так людей. Мало хто мав постійно стільки справ, процесів, конфліктів, що він — але вмів винайти приватне заняття для дрібніших урядовців, діурністів і писарів, а инші сповняли чемно його бажання, хоч знали, що він є мистець у забиранню часу, а одинокою заплатою буде:

— Коли ви тут або в міністерстві схочете дійти до чогось, прошу покликатися на мене.

Я знав Парозія недобре й тому не сподівався, яке нещастя стягнув я на свою голову тими одинацятьма і пів ринськими.

Що тижня приходив довідуватися, коли вийде урядова газета, а час до часу присилав післанця з карточкою, на якій писав: „Чи скоро буде?"

То сердило мене найбільше. Я відповідав лаконічно:

— Буде, як вийде.

Дійсно поява часопису не була означена на ніякий точний реченець. Коли призбиралося досить загублених коров, найдених коров, покараних довірників і пошукуваних гільтаїв, появлялися два задруковані листки, а заступник жупана, який побоювався, чи не треба буде колись в окрузі нашого комітату видавати часопис, був гордий, що так рідко урядовий орган має поле до попису.

Нарешті появився наш бюлетен, але — о горе! — не було в ньому заяви Парозія. Постійно напоминаний — я забув!

Парозі впав до будинку комітату такий схвильований, що мури затряслися.

— Щож це знову? На що пішли мої гроші? Чи мої фльорени не такісамі добрі, як усі инші? Чи в цій країні не вільно вже власного сина видідичити? Скандал! Ганьба!

Вдалося мені вспокоїти його, я показав йому неторкнені гроші, пояснив йому, що я забув, перепросив його і святочно приобіцяв негайно відіслати текст до друкарні.

Я бачився двічі з Карпом. Він винаймив собі невеличке мешкання недалеко комітату, але всетаки акт старого вийшов мені з памяти.

Колиж за тиждень прийшов Парозі, трохи перестрашений і певно червоний з причини брехні, я сказав йому, що вже віддав його справу до друку.

— Добре, дуже добре! — відповів щиро врадуваний.

Цим разом всадив я прокляту заяву і гроші до кишені, посидів іще якої пів години над актами і вийшов, щоби піти до друкарні, коли на сходах впав на мене, наче бомба, Парозі. На руках держав якогось маленького, ясноволосого хлопчика, що завзято вимахував ногами.

— Йду до вас! — скрикнув схвильований.

— До мене?—загикнувся я.— Алеж це вже віддане до друку.

— Ходім на хвилку до вас. Так. А тепер спущу тебе, маленький — тут можеш побігати трохи.

Хлопчик дріботів біля старого, підганяв його подекoли батіжком і покрикував:

— Віо, сивий, віо!

Сонце освічувало коридор, яким ми переходили до моєї канцелярії, а старий з погідною усмішкою жартував:

— Щож то, коня робиш з дідуся?

— Де йдемо? — допитувався цікаво хлопчик. — До стайні?

— Ні, серденько, до того вуйка.

Я не міг і догадуватися, чого він хоче від мене.

— Прикра річ сталася, любий пане, — сказав Парозі, коли ми були вже в моїй кімнаті. — Алеж чи дійсно вже в друку?

— Самособою. Мабуть уже видруковане.

— Щож тут зробити?

— Що зробити? Вже нічого не треба робити.

— Але бо воно не сміє вийти.

— Що-о-о?

— Так, любий панцю. Я найшов отсього хлопчика, а властиво той хлопчик мене найшов. Знаєте хто це?

— Певно Карпів синок?

— Так, то він. Коли я виходив тому пів години, кількох хлопців бавилося коло будинку. Один із них підійшов нараз до мене й відізвався такими словами:

— Чужий вуйку, діти сказали мені, що ти є мій дідусь.

Приглядаюся хлопцеві і пізнаю Карпові риси, як був маленький. Але відпихаю його. Тоді сміливо стає мені посеред дороги тай каже:

— Відпихай мене, вуйку, але я відпхну тебе!

Сльози закрутилися мені в очах і спитався:

— Що хочеш від мене?

— Коли ти мій дідусь, то купи мені цукорків — відповів той бубон і глядить мені просто в очи.

Тут хлопчик перевернув чорнильницю на моїм бюрку, піднявся на пальцях, щоби ліпше бачити і з величезним зацікавленням показував дідусеви струю чорнила.

— Ти дикуне! — крикнув старий весело й видно було, що жарт хлопчика сподобався йому. — Ну, ну, ніщо не шкодить. Не бійся, той вуйко ніщо тобі не зробить. Так, любий пане. Я не всилі спротивитися красі тої дитини. Схопив я його на руки, пестив, носив — тут приніс і не пущу вже. Такого хлопця ще не було! Гляньте, пане — ті очи, ті устонька . . .

— Дійсно, солодка дитина.

— Правда? — сказав схвильований. — Тому моя заява не сміє бути видрукована. Чи нема ніякої ради? — журився.

— Найшлася би — сказати друкувати нове число.

Кинувся мені на шию.

— Скільки то мусить коштувати?

— Так зі сорок ринських. Довідаюся докладно й займуся тою справою.

— Хай коштує скільки хоче! — крикнув. — Лише будьте такі добрі як стій полагодити це, а я належитість заплачу з подякою. Чи можу бути певен, що заява моя не побачить денного світла?

— То таке певне, як факт, що тепер світить сонце.

— Біг заплатить вам, пане. Ходи, мій янголику, дай мені рученьку. До побачення, дорогий, любий пане, а колиб ви потребували щось тут або в міністерстві, то прошу поговорити зі мною.

— Дякую.

Я гадав, що на цьому скінчиться моя винагорода.

І я не помилився. Старий не був відтоді ніразу в мене, ховався передімною на вулиці, виминав мене в товаристві.

Старий чудак гадає, що мені належиться сорок ринських, а то я йому винен одинацять — і пятьдесять ґрейцарів.

Переклав М. Тр...ий.

РАДІО.

Минулого року проминуло якраз 30 літ від винаходу бездротної телеграфії. За цих 30 років досягнуло бездротне передавання електричних филь величезних здобутків, так що сьогодня можна вже з певністю надіятися, що буде в недалекій будучині буде практично розвязане також проблема електричного видження на віддаль. На цьому полі зроблено вже два визначні відкриття, одно мадярського інженира Дініза фон Мігалі, друге ляйпціґського Німця д-ра Каролюса.

Всі уладження для бездротового переношення образів на віддаль полягають в тому, що образ, який мається переслати, розкладається на висилаючій стації на світляні точки, які відповідно до того, чи є ясніші, чи темніші, викликують сильніщі або слабші електричні струї. Ті струї при допомозі електричних филь пересилається на відбираючу стацію, а тут знова відбувається відворотний процес, а саме з надходящих електричних струй витворюються світляні точки о відповідній ясности і ці точки лучаться у одноцільний образ при допомозі фотографії.

Найбільш відомим засобом переміни світляних хитань у електрично-струеві є селен, який зміняє свій електричний опір відповідно до сили освітлення; але він виказує в цій своїй прикметі до певної міри розтяглість, так що пересилка образу тріває довгий час. В найкраще розробленому пристрою цього роду проф. Корна треба пр. на пересилку фотографії кабінетового формату коло чверть години. Багато кращими від селенових комірок є комірки алькаічно-металеві. Вони дають струї, які незвичайно скоро зміняються відповідно до освітлення. Коли пр. влучити в темноті алькалічну комірку у електричний провід і нагло, незвичайно коротко пустити на неї світляний промінь, тоді в тій самій хвилиночці міліярди електронів відриваються від замкненого в комірці або рурочці кусочка калія і спричинюються, що трубочка проводить електричну струю, яка проходить дальше.

Досягнення в будові таких алькалічних комірок, як також незвичайний розвій бездротової телеграфії дали змогу передавати електричністю в найкоротшому часі на найбільші віддалі рукописи, друкований текст, образи, а навіть і рухомі образи. На надаючій стації кладеться в тій ціли пр. рукопис, який мається переслати, довкола скляного вальця, що скоро обертається і рівночасно посувається троха в бік. Тоненький промінь світла проходить образ спіральними лініями і відповідно до сили світла побуджує сильніще алькалічну комірку, викликає хитання електричної струї, яку знова переміняється у бездротні сигнали. На приймаючій стації приходячі електричні филі ділають на свого роду заслону, яка пропускає сильніще, або слабше світляний промінь на навинений також на скляному вальці фотографічний папір.

Др. Каролюс, який співпрацює з німецьким Телефункеном, поправив приймаючий пристрій настільки, що можна тепер при допомозі бездротної передачі пересилати фотографічні знимки незвичайно скоро. Для передачі знимки кабінетового формату треба вже тільки кількох секунд, на протязі трошки більше як минути можна пів сторінки дневника переслати бездротною передачею з Европи до Америки.

В инших краях також сильно працюється в цьому напрямку. Тут треба би згадати про Француза Белена та Американця Дженкінса, який поставив собі ціллю спеціально бездротну передачу фільму: в якомусь центральному місці просувається по полотні фільм а на безчисленних других, далеко віддалених місцях при допомозі електричних филь появляються на екрані — ті самі образи. Коли вдасться скорість передачі, яка, як сказано, вже й сьогодня є дуже велика, ще збільшити, тоді проблема буде розвязана, а навіть ще більше, — тоді видження на віддаль буде можливе. Тоді пр., коли хтось перед екраном висилаючої стації махне рукою, тоді і на екранах всіх приймаючих стацій буде видно цю руку, буде можна тоді бачити бесідника, що говорить на центральній висилаючій стації, до мікрофону. На всіх инших відбірчих стаціях буде видно його міни й жести, буде можна, сидячи в себе в хаті, видіти й чути представлення якогось, хочби й дуже далекого театру і т. д.

Іван Стецик.

Я застав його в „Ділі" і був певний, що покину його там: оттого все всміхненого старця, що посивів на службі для нації.

Повних 34 роки пробув він у експедиції часопису, щиро і совісно сповняючи свій обовязок.

Праця в експедиції...

Монотонна вона як слотливий день, виснажуюча як літня спека. Не дає ні маєтку, ні слави, не хвалить стоустим голосом імен тих, які працюють у ній.

Вдоволення скінченої роботи — найважніща нагорода за труд.

І тієї нагороди не поскупила йому доля. Діставав він її що дня і вона ярила на лиці повним вічно усміхнюю спокою і самопевности.

Його світ, весь довгий час праці в „Ділі", — ділився тільки на дві частини: родину і часопис. Тому світові посвятив себе молодцем на невсипущу службу, а відійшов від нього старцем — на вічний супочинок.

Сумує осиротілий столик, такий витертий руками покійника, на якому кожна риска, кожна плямка має не роки, а десятки літ.

Дивується столик, чому не йде до нього довголітній його хазяїн, чому не продовжує зачатої праці. Чи заспав він може, чи спізнився, чого ніколи не бувало?...

Старенький столику! Так, заспав твій хазяїн, перший і останній раз від 34 літ. А заспав так твердо, що вже ніколи не збудиться. Ти шукай собі нового господаря..., тільки чи зжиєшся з ним?!...

На стіні в редакції чорніє клепсидра Івана Стецика. Ще пару днів, ще тиждень може розказувати буде всім про ту втрату, яку понесло „Діло".

Найстарший український часопис стратив найстаршого свого робітника: Іван Стецик відійшов тихо від нас, як і тихою була його робота серед часи світлі і безсвітлі, і минулі і нинішні. Хотів ще дочекати майбутніх, але впав надломаний життям, підгризений працею. Повз його очі пересунулись сотки робітників редакції, адміністрації і експедиції, з якими стількох вже попрощало нас.

Перебув зі „своїм" „Ділом" цей світ. Його руки розсіяли міліони чисел часопису по всій землі. На кожнім з них був слід його праці, хоч і незнаний для загалу.

Над сірим, невсипущим робітником виросла сіра, невеличка могила. Тільки праця його, його енергія не пропала, не пішла на марне. Вона дала, іще і видасть плоди.

Коли людину роботящу порівновати до цегли в будину, то з таких саме цегли як Іван Стецик здіймаються найкращі будівлі і врата адова не одоліють їх.

Галактіон Чіпка.

(„Діло").

ЖАРТИ.

Останній з роду.

Дуже гордий на свій шляхоцький рід і зарозумілий був барон Спарре (що жив в минулому столітті). Той барон подорожував раз по Швеції, а як приїхав на одну почтову стацію, зажадав коней велико-панським тоном. — „Прикро мені, — сказав почтар — але мусите на коні заждати ще цілу годину". — „Що? — відповів шляхтич сердито. — Ви мені це кажете? Я зараз хочу мати коні!" Тут шляхтич побачив, що пару коней запрягають до иншого воза, тому скрикнув: „Для кого отсі коні?" — „Отсей пан замовив їх!" відповів почтар і вказав на невеличкого чоловіка, що стояв кілька кроків подальше. „Чуєте, пане, — звернувся шляхтич до незнакомого — чи не відступили би ви мені коней, коли я вам заплачу добре відступне?" „Прикро мені, але я сам потребую їх". „Ви важитеся мені це говорити?! — скрикнув барон сердито. „Так, чому ж би ні?" — спитався малий незнакомий. „Хіба ви не знаєте хто я?" — кричав барон. — Мій пане, я барон Юрій Спарре, останній з мого роду!" „Дуже приємно мені знати це — відповів малий незнакомий і всів до свого воза. — То було би страшне, колиб ще більше було таких як ви. Зрештою позвольте, щоб я представився. Я король Норвеґії" — сказав незнакомий і відїхав.

Чудо техніки.

— Чому так довго дивишся на цю книжку?

— Не розумію, як люде могли видрукувати цю книжку — бо дивися, листки її зовсім не є порозтинані.

Чоловік: Марійко, чому ти така холодна?

Жінка: Бо ти не хочеш мені купити футро на Різдво.

За пізно.

Жінка: Завтра 25-літні роковини нашого шлюбу. Може зарізати курку?

Чоловік: Чому хочеш карати смертю бідну курку за щось, що так давно сталося?

— Ах, ось прийшов мені на думку один жарт. А може я вже говорив вам його?

— А добрий той жарт?

— Так.

— Коли добрий, то ви ще не оповідали його ніколи.

Відвідини.

Дозорець вязниці (до вязнів): завтра прийде до вязниці сам воєвода.

Оден із вязнів: Ов! А той що такого зробив?

Арештант лежить на прічі в своїй келії. Нараз заскреготав ключ у замку, двері відчинились і ввійшов директор вязниці з дозорцем.

Директор: Саме переконався я, що щодо вас зайшла помилка. Ми держимо вас довго тут. Ви ще тому три тижні повинні були вийти на волю. Нам дуже прикро...

Арештант: Ну, це ще нічого такого страшного. Тих три тижні відчислите мені, як я другий раз буду сидіти в арешті.

ЕЛЕКТРИЧНА БУРЯ НАД ЗЕМЛЕЮ.

Ще ніколи за наших часів не читалося тільки про всякі атмосферичні катастрофи, бурі, урагани, ще ніколи не було стільки землетрусів, що тепер. Нема майже ні одного числа часопису, в якому не писалося би про якусь нову катастрофу.

Що то сталося? Чому на нашій, такій спокійний колись землі, тепер такий неспокій. Учені взялися до розвязки цього питання. Вони ствердили, що над землею переходить електрична буря. В останніх днях переходила над нами величезна хвиля тої електричної бурі. Її біг такий нагальний, що цілковито унеможливив порозуміння між Південною і Північною Америкою, як теж між Лондоном і Парижем. Потрясення електричних хвиль унеможливили всі телеграфічні і телефонічні розмови. Лондонські знатоки кажуть, що земську кулю навістила електрична буря, якої не памятає історія.

Електрична буря є у тісному звязку з плямами на сонці і з появою полярної звізди.

Зі Стокгольму повідомляють, що в останніх годинах можна було там обсервувати полярну зорю, а разом з тим далася відчути сильна магнетична буря, що спричинила землетруси на лінії Стокгольм— Мальмое. Сейсмографи занотували силу землетрусу на 100 міліонів вольт. Телеграфічні і телефонічні получення були на деяких шведських лініях перервані.

Виленська метеорольогічна стація при виленському університеті повідомляє, що 16. жовтня ц. р. о год. 6.30 на північній стороні неба видно було північну зорю в виді двох огневих стовпів. Це явище виступало зовсім виразно на овиді і тривало до год. 10.30 в ночі. Це вже другий випадок, що в тих сторонах показалася північна зоря.

ДЕРЖАВНА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ЗАМУЖНОЇ ЖІНКИ.

На підставі обовязуючих в Польщі законів, жінка, що виходить заміж за чужинця, тратить тим самим свою державну приналежність, цебто польське горожанство. Рівночасно не все може, через подружа одержати горожанські права тої держави, до якої приналежний її муж, що потягає за собою не лишень багато особистих невигод, але і цілий ряд правничих конфліктів. Як відомо, права чужинців у всіх державах дуже обмежені, зокрема в Польщі.

В Галичині та на Волині живе чимало таких жінок, які, уроджені на тих територіях, стали „чужинками" через подружа з придніпрянцями і мусять просити о дозвіл на перебування у рідному місті чи селі.

Ця аномалія, яка в багатьох инших державах подібно представляється, є одним з пекучих питань міжнародніх жіночих організацій, які мають надію за допомогою Ліги Націй його корисно розвязати.

Деякі держави, а саме Злучені Держави, Бельгія, Румунія, Норвеґія і Швеція приняли уже послідними часами закони на підставі котрих жінці прислуговує право задержати свою власну державну приналежність на случай подружа, як також особисте право натуралізації. Австрія має від р. 1925 закон дещо обмежений, а саме жінка задержує лишень тоді австрійське горожанство, якщо не може одержати приналежности в державі свого мужа. Проект подібних законів опрацьовується у Франції, Англії і Фінляндії.

Для переведення рівнозвучного закона у всіх державах занялася цею справою на підставі міжнародного союза для охорони прав жінки — комісія для зміни міжнародного права при Лідзі Націй в Женеві.